

Pia Andark Johannesdotter, Ingela Franck Lissbrant, Kimia Kohestani och Anna Lantz är ambassadörer för Mustaschkampen 2021.
Foto: Ewa-Marie Rundquist.

2021-10-26 09:00 CEST

Ny forskning kan påskynda införandet av screening för prostatacancer

Tre läkare som forskar inom urologi och onkologi och en urologisjuksköterska är årets ambassadörer för Mustaschkampen. De stödjer Mustaschkampens arbete för att förbättra prostatacancervården. Några viktiga resultat har uppnåtts men mycket återstår.

Screening för prostatacancer har inte införts i Sverige eftersom befintliga metoder med PSA-test medfört överdiagnostik. Nya svenska studier vid Karolinska Institutet visar att överdiagnostiken kan minskas väsentligt om patienter med förhöjt PSA-värde undersöks med magnetkamera och

tilläggstest. Dessa resultat är av stor vikt när Socialstyrelsen framöver kommer ta beslut kring eventuell införande av allmän prostatacancer screening.

– Nyligen publicerades resultat från STHLM3MR-studien, en stor randomiserad studie med drygt 12 000 deltagande män utförd vid Karolinska Institutet, som visar att moderna metoder för prostatacancerdiagnostik inkluderande magnetkameraundersökning bibehåller fördelarna med screening samtidigt som nackdelarna kraftigt minskas. Inom urologin vill vi verka för att förbättra diagnostiken av prostatacancer för att upptäcka alla cancrar i tid, när de fortfarande är botbara. Organiserad prostatacancer testning har redan påbörjats i några regioner i Sverige som pilotprojekt och jag kommer under 2021 delta i arbetsgruppen för att införa detta i Region Stockholm, säger Anna Lantz, docent och specialistläkare i urologi, Karolinska Universitetssjukhuset, som också är en av årets ambassadörer för Mustaschkampen.

Prostatacancer är den vanligaste orsaken till cancerrelaterad död hos män. I Sverige får varje år cirka 10 000 män prostatacancer och 2 300 avlider av sjukdomen. Tidigare studier har visat att regelbunden screening kan leda till tidigare upptäckt och därmed minskad risk att dö av prostatacancer.

– Att screena för en sjukdom är en balans mellan att göra nytta och undvika att skada. Prostatacancer screening har varit omdebatterat i många år. Med tilläggstester till PSA, såsom MR och biomarkörer i blodet, hoppas jag att prostatacancer screeningens träffsäkerhet ökar så pass mycket att nyttan består, samtidigt som färre män behöver fara illa av screeningen. Vi är på god väg att fylla de kunskapsluckor som finns, dels med resultaten som kom i somras från den framåtblickande studien som undersöker biomarkören Stockholm3 tillsammans med MR men även inom kort med resultaten från Göteborg-2 studien, en stor screeningstudie som undersöker om MR och blodbaserade biomarkörer i kombination med PSA kan förbättra balansen mellan nytta och skadan av screeningen. Under tiden är det viktigt att män som efterfrågar en kontroll avseende prostatacancer kan göra det på ett strukturerat sätt med god information, återkoppling av testresultat och fortsatt utredning när det behövs. De regionala projekt som erbjuder organiserad prostatacancer testning, OPT, kommer att bli väldigt värdefulla för att förbättra prostatacancer testningen för svenska män, säger Kimia Kohestani, specialistläkare i urologi, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, en av Mustaschkampens ambassadörer år 2021.

EAU/ European Association of Urology har föreslagit EU-kommissionen att

rekommendera medlemsländerna att införa screening av prostatacancer

De nya svenska forskningsresultaten presenterades den 9 juli 2021 på Europas största urologikongress anordnad av European Association of Urology/EAU, där kliniker, forskare och patienter träffas i en virtuell miljö. Samtidigt publicerades resultaten i New England Journal of Medicine.

EAU förordar att diagnostiken görs mer strukturerad, säker och jämlik. PSA-värdet bör kombineras med nya mer träffsäkra metoder som till exempel magnetkamera (MR) och vägas samman med andra riskfaktorer. På så vis kan man med större säkerhet avgöra hur allvarlig sjukdomen är och om behandling är nödvändig. Ingen ska behandlas i onödan. Prostatacancer är den vanligaste cancerformen för män inom EU. Cirka 450 000 män får varje år prostatacancer och cirka 110 000 män avlider.

För att minska risken för överdiagnostik och överbehandling införs i vården nu successivt förbättrad diagnostik med hjälp av magnetkamera (MR) och tilläggstester. Detta leder till en säkrare diagnostik för att selektera ut de män som behöver genomgå behandling för sin prostatacancer samt att färre cancer med låg riskprofil upptäcks. Dessa påverkar inte överlevnaden och ska därför inte behandlas initialt utan följas med aktiv monitorering, vilket innebär att i stället för operation eller strålning så står patienten under uppsikt och gör prover för att avgöra om canceren förvärras. Många män kan leva hela livet utan att åtgärder behöver vidtagas. Cirka 20% av de som upptäcks med förhöjda värden får aktiv monitorering, vilket medfört att antalet män som drabbas av livskvalitetsnedsättande biverkningar minskar.

Användandet av magnetkamera för biopsi har etablerats snabbt och har ökat med åren från 2018 till idag, 2018: 15%, 2019: 32%, 2020:57% och 2021:73%. Magnetkamera har blivit en viktig metod för diagnostiseringen.

– Det måste till en total översyn av prostatacancervården. De stora landvinningar vi gjort inom diagnostik och behandling ska omsättas i praktiken. Vårdens erbjudande måste innefatta ett sömlöst omhändertagande med stor tillgänglighet där såväl vård och omhändertagande kvalitetssäkras och individualiseras på ett tydligare sätt än vad som görs idag. Det finns alltför stora olikheter mellan regionerna och vården har inte anpassats till förhållandena idag, säger Ingela Franck Lissbrant, överläkare onkologi, Sahlgrenska Universitetssjukhuset/Sahlgrenska Akademin, en av Mustaschkampens ambassadörer 2021.

– Mustaschkampen är en viktig kampanj, då den skapar fokus på en stor

grupp män mellan 50 och 75 år och det kan vara viktigt att förstå hur den generationen resonerar och agerar kring sjukdom och hälsofrågor. Detta är ingen högljudd patientgrupp och en av anledningarna till att de är så tystlåtna är just att de skäms. Det som jag vill förändra är att männen inte ska känna skam. Många skäms så mycket att de inte ens efterfrågar den eftervård eller rehabilitering som förhoppningsvis kan lösa problemet, säger Pia Andark Johannesdotter, specialistsjuksköterska urologi/operation, Karolinska Universitetssjukhuset och ajd Urologi, en av Mustaschkampens ambassadörer 2021.

– När vi nu inviger årets Mustaschkamp gör vi det med att redovisa ett riktigt genombrott för forskning, som visar att det nu finns diagnosmetoder som är så säkra att de inte leder till överbehandling. Nu finns äntligen argumenten för införande av screening. För närvarande genomför Mustaschkampen en namninsamling för att bilda opinion för screening. I början av oktober var det över 10 000 som skrivit på och Mustaschkampen börjar först i november. Om screening införs kan 1 000 liv räddas varje år och antalet med spridd prostatacancer minska, säger Per-Anders Nygård och Torsten Tullberg, kampanjledarna för Mustaschkampen.

Prostatacancerförbundet är en riksorganisation med 27 regionala och lokala patientföreningar som verkar för ökad kunskap om prostatacancer och bedriver stödverksamhet för drabbade och närstående. Vi driver även påverkansarbete för en bättre prostatacancervård och stödjer forskning och utveckling genom en egen fond - Prostatacancerfonden.

Varje höst arrangerar Prostatacancerförbundet den rikstäckande kampanjen Mustaschkampen för att väcka uppmärksamhet kring prostatacancer, Sveriges vanligaste cancersjukdom. Den blå mustaschen är kampanjens signum. Mustaschkampen arrangeras av Prostatacancerförbundet tillsammans med 27 lokala prostatacancerföreningar och flera hundra företag och organisationer.

Kontaktpersoner

Torsten Tullberg

Presskontakt

Kampanjledare, Mustaschkampen

torsten.tullberg@prostatacancerforbundet.se

076-948 83 00